

Nieuw bosreservaat Kluisbos

Kris Vandekerckhove, Bernard Van Elegem, Johan Cosijn

Er is heel wat verwezenlijkt sinds het uitvoeringsbesluit over Vlaamse bosreservaten in 1993 van kracht werd. Verdeeld over 45 boscomplexen zijn niet minder dan 62 gebieden als bosreservaat aangewezen of erkend. Samen komt dat overeen met een totale oppervlakte van 2423 ha. Voor alle reservaten werd of wordt een beheerplan opgemaakt.

Op korte termijn wordt gestreefd naar 3000 hectare bosreservaat in Vlaanderen. Het is de bedoeling een representatief netwerk uit te bouwen, waarin alle Vlaamse bostypes op een voldoende ruime oppervlakte vertegenwoordigd zijn. Het beheer in de bosreservaten wordt toegespitst op de verhoging van de natuurwaarde en de biodiversiteit van het bos. In de praktijk varieert dat van niets doen (integrale

Het Kluisbos

foto: Kris Vandekerckhove

reservaten), tot het uitvoeren van zeer specifieke beheermaatregelen (gerichte reservaten). Naast de functie van natuurbehoud vervullen de bosreservaten een belangrijke wetenschappelijke functie. Zo kan het opvolgen van spontane processen in de integrale reservaten heel wat nieuwe inzichten opleveren.

Voor de inrichting als bosreservaat krijgen openbare besturen en privé-eigenaars een jaarlijkse vergoeding van de Vlaamse overheid. Die moet zowel bij privé-eigenaars als bij openbare besturen de aandacht vergroten voor de ecologische en wetenschappelijke functie van onze bossen. Inmiddels hebben twee privé-eigenaars, vijf gemeenten, vier OCMW's en een provinciebestuur hun eigendom laten erkennen als bosreservaat, terwijl verschillende erkenningen nog hangende zijn.

Het reservatennetwerk werd in 2006 uitgebreid

met twee heel bijzondere reservaten: Kluisbos en 's Herenbos (Antwerpse Kempen), twee nieuwe reservaten van topkwaliteit.

Het nieuwe bosreservaat Kluisbos maakt deel uit van het grote boscomplex van Kluisbos (totaal ca 300 ha groot). Het heeft een oppervlakte van ruim 50 ha, en is grotendeels eigendom van de gemeente Kluisbergen, aangevuld met enkele percelen van het OCMW.

Het bestaat grotendeels uit middeloude tot oude loofhoutbestanden op basis van Beuk, met bijmenging van Zomereik en in de valleigedeelten ook Gewone es, els en populier.

De westelijke en noordelijke uitloper van het bos omvatten ook oude gemengde bestanden op basis van eik. De bosbestanden zijn structuurrijk en gevarieerd. In de afgelegen valleigedeelten werd reeds lang niet meer ingegrepen en komt al vrij veel dood hout voor.

Het Kluisbos is één van de grootste en best ontwikkelde voorbeelden in de Vlaamse Ardennen van de rijke Atlantische eiken- en beukenmengbossen (*Endymio-Carpinetum* of *Endymio-Fagetum*), met plaatselijk ook bronbos en beekbegeleidende bostypes. Het bosreservaat is hiervan een goede afspiegeling. In de voorgestelde perimeter voor het bosreservaat zijn de atlantische bostypes zeer goed ontwikkeld en zijn zo goed als alle kensoorten aanwezig, hetgeen een vrij uniek gegeven is voor Vlaanderen. Naast typische soorten als Wilde hyacint, Bosanemoon en Gele dovenetel zijn ook zeer zeldzame kensoorten als Schedegeelster, Witte rapunzel, Spekwortel en Heelkruid immers aanwezig. Ook in de bronzones komen alle typerende soorten voor (o.a. Hangende en Slanke zegge, Paarbladig goudveil, Bittere veldkers). De zeer rijke en gevarieerde structuur van het bos vertaalt zich eveneens in een grote fauna-rijkdom met aanwezigheid van tal van indicatorsoorten van oud en structuurrijk bos, zoals o.m. Glanskop, Kleine bonte specht, Bosuil, Boomklever, Wespendif en waarschijnlijk Middelste bonte- en Zwarte specht.

Het bos herbergt verder een belangrijke populatie Vuursalamanders en Levendbarende hagedis en Hazelworm komen eveneens nog in het gebied voor. Onder het kleinere grut zijn onder andere Kleine poppenrover en Gekorrelde schalebijter en Sleedoornpage vermeldenswaard.

Wat betreft beheer wordt grotendeels gekozen voor een nulbeheer, met uitzondering van jacht, die verder onder strikte voorwaarden verpacht blijft. In de rand van het reservaat zijn beperkte gerichte beheermaatregelen ook mogelijk (o.a. vrijhouden

van een oude zandgroeve...).

Het integrale reservaatdeel zal hoedanook voldoende groot en compact van vorm zijn, waardoor het ruimschoots voldoet aan het Minimum Structuurareaal (MSA) van het Atlantisch eikenmengbos. Hierdoor komt het reservaat in aanmerking om te worden geselecteerd voor het intensieve monitoringprogramma van de Vlaamse bosreservaten. Er wordt trouwens gestreefd naar een ruime vertegenwoordiging van de Atlantische bostypes in het bosreservatenennetwerk. Vlaanderen heeft immers op internationaal niveau een belangrijke rol te spelen voor de Atlantische bostypes, waarvan de verspreiding zeer beperkt is (Vlaanderen, Noord- Frankrijk en een deel van Zuid-Engeland). Een extra argument dus om dit zeer goed ontwikkeld voorbeeld mee in het netwerk op te nemen.

Voor gedetailleerdere informatie over bosreservaten verwijzen we graag door naar de nieuwsbrief over bosreservaten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). Daarin vindt u onder meer een overzicht van de Vlaamse reservaten, gespecialiseerde informatie over beheer en monitoring, en nieuwtjes zoals ontdekkingen van dier- of plantensoorten. Lees hier de verschillende nieuwsbrieven (pdf-formaat) http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=PUB_Nieuwsbrief

Nog meer informatie over het bosreservatenprogramma vindt u op de website van het INBO: <http://www.inbo.be>. Het INBO staat in voor een uitgebreid monitoringprogramma, en centraliseert en coördineert al het wetenschappelijk onderzoek dat in bosreservaten plaatsvindt.

Websites fotograferen

Naar aanleiding van een vraag van een natuurfotograaf om het adres van zijn website kenbaar te maken aan onze lezers om ze te laten kennismaken met zijn foto's, meent de redactie dat we dezelfde service moeten bieden aan iedere natuurfotograaf in de regio Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus die dat wenst. Vandaar deze oproep: ben je natuurfotograaf, lid van Natuurpunt en toon je jouw natuurfoto's op een website, deel ons dan dit webadres mee. We zullen in de volgende Meander al de ingestuurde adressen publiceren.

Latijn en Grieks

■ Emiel De Jaeger

Tegenover zoet (van smaak) staan verschillende begrippen, zoals zuur, zout en bitter; **dulcamara** hebben we bij zoet al ontmoet, we nemen dus eerst bitter, in het Latijn **amarus**.

Afleidingen daarvan zijn **amarellus** en **amarulus** (verkleinwoorden), naast **dulcamara** treffen we nog een samenstelling aan: **amaricaulis**.

■ **amarus** = bitter.

Cardamine amara L. (brassicaceae): Bittere veldkers - stengel kantig, gevuld, kaal of onderaan behaard; wortelbladen veerdelig met 4-5 paren blaadjes; stengelbladen met twee tot vier paren blaadjes, (ei)ronde tot langwerpige, hoekig getand; bloemen wit, zelden lichtviolet, helmknoppen roodpaars; scherpe radijssmaak.

Centaurea amara auct. (C. jacea L.) (asteraceae): Knoopkruid - omwindselbladen met bruinvliezig tot zwart aanhangsel; hoofdjes roodpaars, randbloemen soms groter en stralend.

Iberis amara L. (Iberis coronaria hort.) (brassicaceae): Bittere scheefbloem, Witte scheefbloem, Bittere scheefkelk - blad lancetvormig, in bovenste deel bochtig getand met twee of drie slippen, onderste bij de voet met verpreide wimperharen; bloemen wit, zelden lila, met ongelijke kroonbladen, geurig, langwerpige trossen.

Polygala amara L. (polygalaceae): Bittere vleugeltjesbloem - stengel liggend; onderste bladeren elliptisch, stengelbladen lancetvormig; bloemen blauw, zelden roze of wit

Quassia amara L. (simarubaceae): Kwassie(boom) - bladeren gevind; opvallende rode bloemen; hout (kwassie) met bittere lactonverbindingen (glucoside, quassiine, koortswerend middel).

Rhodeus amarus (cyprinidae): (Europese) Bittervoorn - zilverachtig, mann. in paartijd violetrood met rode vinnen.

■ **amarellus**: amarus + suffix.

■ **Gentiana amarella** L. (Gentiana uliginosa Willd., Gentianella amarella Börner) (gentianaceae): Slanke gentiaan, Slanke duingentiaan, Bittere gentiaan, Bitterkruid - bloemkroon rood-lila, zelden geelachtig wit.

Polygala amarella Crantz (Polygala amara L. amarella Chodat, P. austriaca Crantz) (polygalaceae):

